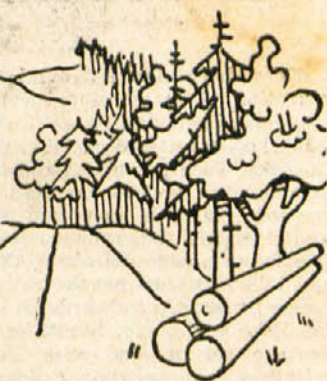

Dolenjski list

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE OKRAJEV ČRNOMELJ, NOVO MESTO IN TREBNJE

LETO I. — STEV. 22.

NOVO MESTO, 22. julija 1950

Izhaja tedensko

Ljudsko posojilo - nov steber socialistične države

S člankom »Gradimo svoj dom« smo v našem listu opozorili 1. julija bralce na razpis drugega ljudskega posojila, kar je naletelo med prebivalstvom okraja Trebnje, Črnomlja in Novega mesta na živahen odmev in zanimanje. Poročila iz posameznih krajev in razgovori z ljudmi pričajo, da bo tudi v teh treh okrajih uspeh drugega ljudskega posojila še večji kot je bil pri prvem posojilu. Posebne važnosti in pozornosti vredno je dejstvo, da se bodo pri drugem ljudskem posojilu bolj hrabro odzvali naši kmetje, ki pri prvem posojilu niso izpolnili splošnega pričakovanja. Vzrokov za to je več, najvažnejša pa sta vsekakor: politično dozorevanje našega kmeta in z njim vsrčeno rastoče zaupanje v lastno državo, ki si gradi na tako zmagovit način socialistično bodočnost.

Kljub vsem težavam in včasih tudi nepravilnemu, skoraj krivičnemu odnosu do posameznih kmetov pri oddaji, kleni v srcih našega podeželja kmet, ki bo kmalu dohitel svojega tovariša v delavnicah, tovarnah in rudnikih. Ovire, ki nam jih mečejo pod noge v borbi za lepše življenje razni »prijatelji« iz vzhoda in zapada, se razblinjajo v nič. Spoznanje, da socializem ni igrača, do katere je lahko priti z nekaj dinarji v trgovini, ampak, da je ta pot trda, da terja od delavca in kmeta majhne in velike žrtve, bo tudi v naših treh okrajih doseglo častno številko posojila, s katero bomo dali nov dokaz, da je zaupanje v državno vodstvo z maršalom Titom na čelu, neomajno.

Namigavanja pred prvim ljudskim posojilom, da je denar, vložen v posojilo, zgubljen, kakor milnat mehurček na soncu, so doživela svoj popoln poraz v razdobju med prvim in drugim ljudskim posojilom. Vse amortizirane obveznice, vsi dobitki pri žrebanju, so bili z največjo vestnostjo izplačani in še več: prenekateri je odhajal iz banke z vse večjim mošnjičkom, kot pa je to bilo pred dvema letoma, ko je prišel na odbor ali sindikalno podružnico, da odda posojilo. Vse to in še ugotovitev, da s posojilom dajemo hitrejšo pot v končno srečo nas vseh, je dokončno razbilo upe informbirojskim voditeljem, ki že danes lajajo o nevarnosti posojila po radiu. Naši narodi, katerih del je tudi ljudstvo teh treh okrajev, bodo svoje prihranke varno z obrestnu vred vložili v najvarnejšo hranilnico: v svojo lastno!

Pomanjkljivosti, ki so se pojavile med prvim posojilom, so tako malenkostne, da jih je bilo lahko odpraviti in da bo sedanje posojilo in njega vrnitev še hitreje potekalo. Podrobnejši potek drugega ljudskega posojila je podrobno opisan v »Slovenskem poročevalcu« z dne 11. julija. Članek je na drugi strani v desnem kotu. Opozarja-

»Ura zamujena - ne vrne se nobena«

Stoječ pod ožgano jablano, je kmet Pešelj Jože skoraj sovražno zrl v sonce, ki je kakor v porog svetilo na pogorišče, kjer je še pred nekaj urami stal dom in gospodarsko poslopje. Obupana družina je opustila obrambo domačije pred sovražnikom — plamenom, kateremu niso mogle priti do živega človeške roke. V borbi s požarom je družina skoraj pozabila, da je dala svojo domačijo zavarovati pri Državnem zavarovalnem zavodu (DOZ, poslovalnica Novo mesto). V trenutku, ko je uničen dom terjal tudi v gospodarstvenem srcu obup, se je po Pešljevem obrazu razlil žarek uteh. Spomnil se je na DOZ.

Nov črv se mu je zagneznil v srcu ob spominu na besede znanca, ki mu jih je izrekel isti dan, ko se je dal zavarovati pred požarom: »Iz te moke ne bo kruha. Če ti ne bo nesreča prizanesla, se boš le s pepelom lahko tolažil!«

Ne dolgo po požaru, je dobil kmet Pešelj Jože iz Jelenje vasi pri Črnomlju od DOZ izplačanih 198.000 dinarjev. Zlohodne besede znanca so izgubile vso moč. Ni se mu bilo treba tolažiti s pepelom, katerega bo raje raztrosil po polju, da mu bo zemlja bolje rodila, z izplačanim denarjem pa si bo ustvaril nov in lepši dom.

Poslovalnica Državnega zavarovalnega zavoda (DOZ) v Novem mestu, ki ima v svojem območju okraje: Trebnje, Črnomelj, Novo mesto in Kočevje, spada v sklop DOZ za vso državo. Temu zavodu je prva in največja skrb, da zavaruje ljudsko imetje. V zavarovanje spadajo: požar, vključno s potresi, neurjem ali viharjem, zavarovanje živine, poljske in druge rastline pred točo, lom strojev, razbitje stekla, življenjsko zavarovanje, nezgodna zavarovanja, v katera spada tudi zavarovanje šolske mladine. Ken brani ljud-

sko imovino, ni DOZ v ničemer podoben zavarovalnim družbam pred vojno, ki so dobičke izvažale v inozemstvo in si z njimi polnile lastne žepce. Zanimivo in poučno je, da so pred vojno »zavarovale« naše ljudi tuje družbe, ki so se skrivale pod našimi imeni »Sava« itd. Koliko skrbi pa čutijo tuje kapitalisti do našega ljudstva, je pokazala komaj preživeta vojna: porušena in požgana naselja, še ne preštetih grobovi in še toliko drugega gorja.

Pri naši zavarovalnici je pa prav obratno. Rezervne premije se uporabljajo za izgradnjo našega socializma, to se pravi, za graditev tovarn, elektran, bolnišnic, šol itd.

Dokazov, da DOZ resnično skrbi za delovnega človeka, je veliko: n. pr. znižanje vseh zavarovalnih premij. Primer: pred vojno je plačal kmet, ki je imel vse stavbe krite s slamo, za 10.000 dinarjev zavarovanja dvesto dinarjev, pri DOZ v novi Jugoslaviji plača za 10.000 din zavarovanja le 32 dinarjev. Povzročena škoda se mu izplača v najkrajšem času in brez tistih sramotnih odbitkov in izplačil, kakor so to delale predvojne zavarovalne družbe. Tudi v primerih nesreč šolske mladine (zlom rok, padci z drevja, pokvarjeno oko in podobno) je poslovalnica DOZ v Novem mestu izplačala visoko številko zavarovalnin. Takih zavarovanj pred vojno sploh ni bilo. Prav tako je zavarovanje živali izredno velike važnosti: Neki kmet je bil 29. junija t. l. zavarovan pri DOZ komaj mesec dni. Tega dne se je peljal z vozom po cesti med Ribnico in Kočevjem in doživel s kamionom nesrečo, v kateri mu je poginil konj. Zavarovana žival mu je bila izplačana s 30.000 dinarji.

Naša zavarovalna služba pa ne samo da zavaruje, t. j. da plača povzročeno škodo, ampak skrbi, da se razne vrste škod ali poškodb odstranijo. Zato ima osnovan tudi takozvani Fond preventivnih mer. Iz tega fonda se podeljuje razne podpore gasilskim četam, da si te nabavijo orodja, in priprave za preprečitev požara, dalje daje podporo kmeti obdelovalnim zadrugam v obliki priročnih lekarn. Veterinarski službi dajejo podpore ali kredite za popravilo in izboljšanje mrhovišč, s katerimi se preprečuje okuževanje živine, za napravo veterinarskih ambulant in podobno. Kar pa je še posebno važno, DOZ daje podpore ali kredite vasem za napravo higienskih vodnjakov, izboljšanje napajališč. Prav te podpore ali pa krediti dvigujejo higieno, veterinarsko in gospodarsko raven naše vasi in s tem v veliki meri pomagajo do izgradnje boljšega in srečnejšega življenja.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Vlado Lamut: Na zabavnem prostoru

mo organizacije AFŽ naših treh okrajev, prav tako Zvezo borcev, Mladine, Gasilske organizacije, Krajevne OF odbore in še prav posebno aktiviste, ki so vsakodnevno med ljudstvom, da ta članek preberemo in ga v stiku z ljudmi na sestankih, v razgovorih in pri delu tudi prenašajo naprej. Krivda, da se nekateri, ki se že zanimajo za posojilo, ne vedo kam obrniti, je pri naštetih, ki so vso stvar kljub opozorilu vzeli prelahkotno. Že danes je potrebno organizirati med kmeti po vaseh in med delavci ter uslužbenci po tovarnah in rudnikih predpriprave za posojilo. Le na ta način bo uspeh popoln.

Uredništvo našega lista opozarja vse dopisnike iz vseh treh okrajev, da

pošiljajo redna poročila o poteku predpriprav in tudi o poteku samega posojila. V dopisih naj bodo dopisniki kratki: imenično navesti kmeta ali delavca, ki daje posojilo in koliko ga daje. Kaj ga je pripeljalo do te odločitve. Sindikalne podružnice naj nam tudi pošiljajo poročila o posameznikih, njihovih podružnic in o celotnih zneskih podružnic.

Dolžnost slehernega izmed nas ni samo ta, da da v posojilo, kolikor si pač more odtrgati, ampak tudi ta, da opozori o posojilu tudi svojega prijatelja, tovariša, znanca! Vsak posamezen dinar, vložen v drugo ljudsko posojilo, pomeni novo opeko za veličastno zgradbo socialistične Titove Jugoslavije!

Besedičenje o miru - vojna na Koreji

Organizacija združenih narodov si prizadeva na vsak način ohraniti mir, ki ga delovno ljudstvo vsega sveta tako željno pričakuje in išče že v vsem svojem razvoju. Prav zato je ta organizacija osnovala Varnostni svet, da bi zavarovala razne države pred najhujšim t. j. vojno. Prav je, da bi bil na vsem svetu večer mir, kajti le v miru

se ustvarjajo lepši in boljši življenjski pogoji, le v miru lahko dela delavec v tovarni, kmet na polju in delovni inteligent v svoji delovni sobi. Mi jugoslovanski narodi smo pretrpeli ogromno, našta izučili dve gorostasni vojni, mi smo občutili vse gorje, ki ga prinaša vojna delovnemu ljudstvu in zato naša predstavnštva v inozemstvu in v Orga-

nizaciji združenih narodov neprestano postavljajo glavno in edino zahtevo za izboljšanje življenjskih prilik — mir. Po vsem svetu se združujejo ljudje v organizacije miru, vsepovsod govore ljudje o miru, vedno slišimo o velikih zborovanjih, kjer zahtevajo mir.

Na Koreji pa divja vojna, vojna tako huda in krvava, kakor so bile vse vojne in kakršne bodo vse vojne, dokler ne bodo povsod zavlada delavne množice, ki vedo, da se le v miru lahko živi in ustvarja srečnejša bodočnost mlajšemu rodu! Vprašamo se, ali je sploh še kje ljudstvo, ki se hoče boriti in in voditi vojno, posebno še sedaj, po tej tako strašni vojni, kateri ni ušel nihče? Ne tudi to ljudstvo — korejsko — ne želj vojne, temveč tu so imperialistični pohlepi, pohlepi po izkoriščanju tujih bogastev, tujega ljudstva in tuje delovne sile. Tu ne gre za kake visoke ideje, tu gre samo za to, kdo bo izkoriščal vsa bogastva, kdo bo imel večji gospodarski uspeh. Prav zato, da bi to nekatere države laže dosegle, so začele zbirati okrog sebe istomislečne države in tako ustvarile bloke držav. Naš predstavnik v Organizaciji združenih narodov tov. Vilfan Jože je popolnoma pravilno dejal: »Z osnovanjem blokov je odvzeta vsaka možnost enakopravnega gospodarskega sodelovanja ne le med državami raznih blokov, temveč tudi med državami enega bloka.« Tako je naše naziranje in tako je naše gledanje tudi na korejsko vprašanje.

Koreja je zelo oddaljena od nas, saj je do nje skoraj 14.000 km zračne črte, vendar nas stvar zanima. Zanima nas kako tečejo tam te stvari in zakaj tako tečejo in ne drugače.

Koreja je pravzaprav majhna deželica. Je polotok med Rumenim in Japonskim morjem, tako da je njen сосед na severu Mandžurija, na zapadu Kitajska, na vzhodu pa Japonska. Torej to je v osrčju, bi lahko rekli, zemlje, kjer se bijejo najtežji boji za osamosvojitve delovnih ljudi, za osamosvojitve dežel, ki so bile pod kontrolo in izkoriščanjem velikih imperialističnih držav Amerike in Anglije ter drugih. Koreja meri 273.000 kv. km in šteje okrog 25 milijonov prebivalcev. Od teh prebivalcev je 24 milijonov Korejcev in 1 milijon Kitajcev in nekaj stotisoč Japoncev. Njihova zgodovina je kaj žalostna. Samostojno cesarstvo so imeli do 1895, ko so Kitajci okupirali deželo. Leta 1895. je morala prepustiti Kitajska Korejo Japonski in ta ji je vladala do 1945, ko je kapitulirala. Nastalo je vprašanje, kdo bo od tedaj naprej izkoriščal korejsko bogastvo. Velikim silam je bilo za korejske gozdove in vodno energijo, ki jih ima severna Koreja, njim je bilo za zaklade premoga, železa, zlata, boksita, svinca, bakra, litija, nikla in cinka, ki ga vsebujejo severne korejske gore, njim je bilo za izredno bogata lovišča rib in riževa polja, ki so v južni Koreji. Vse to so hoteli pospraviti za sebe in zato so si razdelili vsa deželo na dva dela ali kakor pravimo na dve interesni sferi. Severno so dobili Sovjeti, Južno Ko-

rejo pa Amerikanci. Sovjeti so osnovali v Severni Koreji Demokratično republiko Korejo, kjer so imeli glavno besedo delovni ljudje (komunisti). Amerikanci pa so najprej v Južni Koreji osnovali vojaško upravo in oblast nato nekako buržujsko republiko s katero so hoteli preslepiti delovno ljudstvo. Vsak je delal po svoje, vsak je napeljal vodo na svoj mlin, nihče pa ni vprašal ljudstva, kaj in kako hoče. Nihče ni spoštoval njihove žalne, bele obleke, ki so jo nosili kar celih sto let, ker so izgubili samostojnost, nihče ni vprašal ljudstva, kako si hoče urediti svojo domovino. In to zato ne, ker so gledali samo svoj lastni profit, ker so gledali le svoje lastne zahteve.

Ljudstvo v celotni Koreji, tako severni kakor tudi južni, je enotno in hoče biti združeno v skupni domovini, zato se tudi ljudstvo Južne Koreje bori v partizanskih vrstah in želj priti skupno v enotno državo. Želj si priti v skupno državo zato, da bo izkoriščalo svoja bogastva v svoj prid, ne pa v prid tujih zavojalcev in izkoriščevalcev. Kljub velikemu izvozu rudnega, lesnega in poljedelskega bogastva pa so Korejci zelo zaostali v svojem življenjskem razvoju.

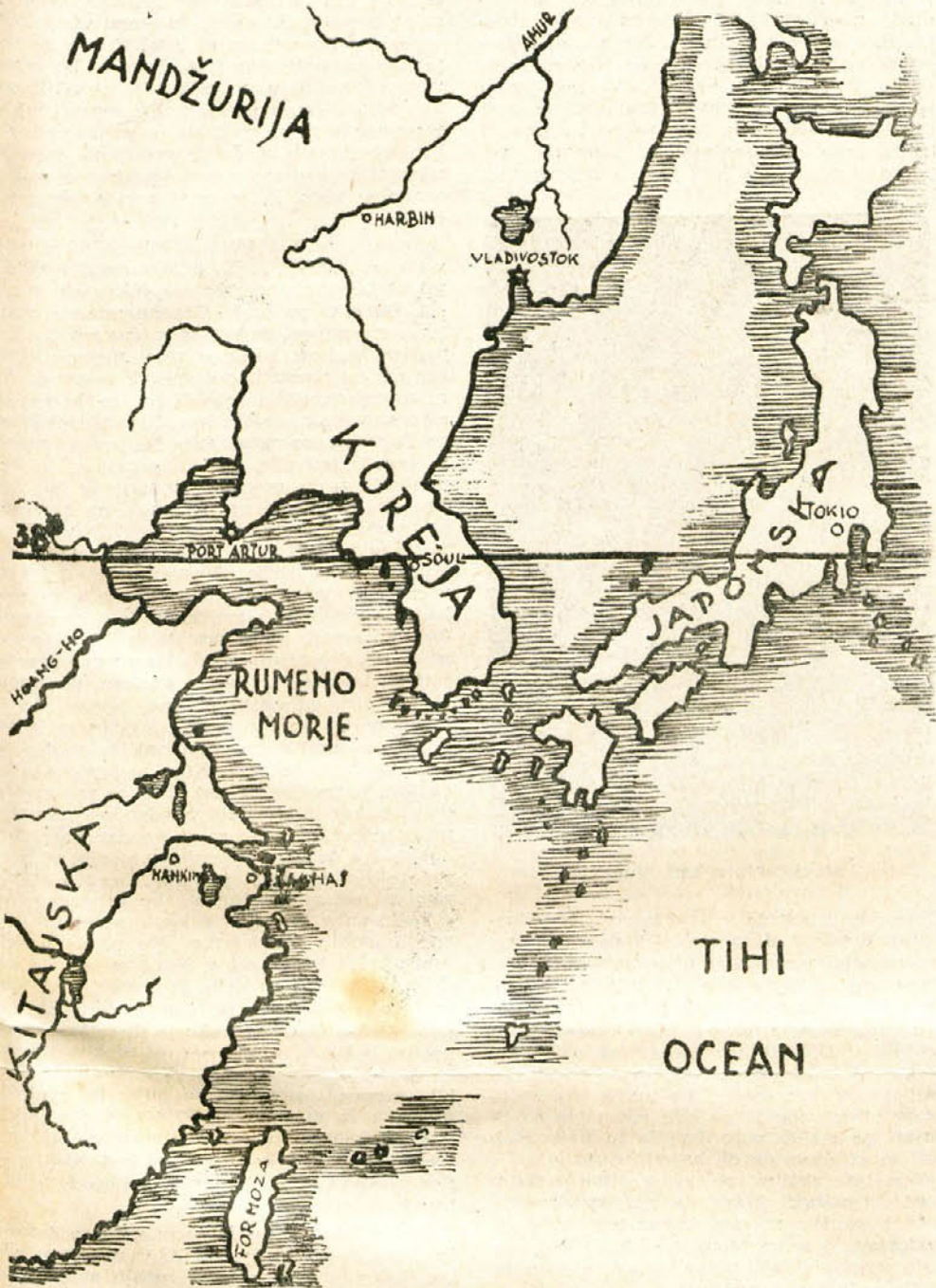
Pa ne samo bogastvo Koreje, nego tudi njihov vojaški pomen, je vzrok današnje vojne. Koreja je dežela, ki je na vzhodu v ozemlja, v katerih ljudstvu vre in gori ogenj samoosvoboditve in samoupravljanja. To je zemlja, kjer ljudstvo nenehno vodi borbo za osamosvojitve in samoodlobo. Koreja so vhodna vrata v Kitajsko, Indonezijo, Indijo in navsezadnje tudi Japonsko, kjer podtalno vre ljudska težnja po odstranitvi jerozstva imperializma. Ali bo mogla Anglo-ameriška imperialistična sila še izrabljati ta bogata zemljišča in ljudstva, če se jim zapro vrata v ta raj? Ali bo mogel kremejski birokratski režim še nadalje ustrahovati male narode v njihovem razvoju, če se Koreja osamosvoji? Prav gotovo ne! In zato je ta vojna in zato je to krvoprelitje.

Marsikdo se sprašuje: »Kje naj bi bile naše simpatije? Ali na južni ali na severni strani? Naše simpatije so tam, kjer se ljudstvo bori za samostojnost, kjer se ljudstvo bori za svoj obstoj! Istočasno pa so naše simpatije tam, kjer se ljudstvo bori za mir in demokracijo, to je tam, kjer se odstranjujejo ovire za razvoj, kjer se odstranjujejo ovire za dokončen mir, ki se ga vsi tako silno želimo.

Drežče

ZAKAJ?

Zakaj ni odprta še druga poslovalnica Okrajne lekarnice v Novem mestu? Nekoč sta bili odprti obe novomeški lekarni in sta imeli tudi obe kar dosti posla. Naenkrat pa so lekarno na Glavnem trgu zaprli in sedaj posluje samo še bivša lekarna Andrijanič, ki včasih komaj, komaj zmaguje delo, pa se je zadnje čase že tudi tu pričel uveljavljati takozvani »klačji sistem« čakanja. Zakaj nosi bivša lekarna Bergman le napis »Okrajna lekarna«. Ali bi ne bilo bolje ta lokal, če je tako nepotreben za lekarno, oddati v najem, kot pa da je zaprt in morda celo prazen?

V Metliki se snuje krajevni muzej

Vendar pa kljub tem in drugim težavam novi odbor ni obupal, saj je imel za sabo zlasti gimnazijsko mladino in je število ustanovnih in rednih članov v kratkem naraslo na 250. Treba se je bilo lotiti novih nalog, ki so se odpirale pred odborom. Martinova cerkva, ki ima preskrbnostni razstavni prostor, je bila določena za lapidarij novega muzeja, medtem ko je odbor dosegel, da mu je stanovaljski odsek v župnišču oz. v prostori nakazal še dve sobi, tako da razpolaga tam za sedaj s štirimi prostori. Vendar pa je tudi ta rešitev samo začasna in se bo moral muzej o prvi ugodni priložnosti preseliti v metliški grad (danes je tam nižja gimnazija, dijaški internat in okrajno sodišče), kjer so edino primerni prostori, da se bo mogel razmahniti in res vršiti tisto poslanstvo, ki mu gre pri izobrazbi širokih ljudskih množic.

Poleg tega je odbor dosegel zaščito stanovanja v februarju letošnjega leta umrlega književnika Engelberta Gangla (tu je bil spričo velike stanovanjske stiske dovolj uviden tudi mestni ljudski odbor v Metliki!) in sklenil, da uredi spominski sobi tega za Metliko zaslužnega rojaka.

V aprilu so bili iz razpadle grajske kapele v Krupi pri Semiču prepeljani v novi lapidarij trije nagrobni pl. Burgstallov. Epitafi so visoko kvalitetno delo iz začetka 17. stol. in predstavljajo v naravni velikosti očeta, sina in vnuka, fevdalce, ki so v tisti dobi posedovali belokranjske gradove Krupo, Gradac in Pobrežje. Nagrobnike, od katerih merita dva z napisom, podstavkom in oblogami skoraj štiri metre in ki so izdelani iz krškega hvarskega kamna, je bilo treba prepeljati z veliko pazljivostjo. Prostor zanje so v zidu izkopal skoraj izključno dijaški metliške gimnazije, od katerih sta največji, prav težaški del opravila dijak Jože Pečarič in Niko Zupanič. Pri vseh teh in drugih delih

je bil v veliko oporo predsedniku tov. Josip Tomc, ki je prenekatero prsto uro žrtvoval za čim lepši uspeh novega muzeja.

Velike težave delu odboru zlasti priskrba potrebnega materiala (lesa, cementa, stekla, kovinja itd.), vendar so bile tudi tu najnuj-

nejše potrebe krite. Pri tem so bili uvideni metliški obrtniki, zlasti mizarji, ki so si med sabo porazdelili delo pri napravi oken, vitrin in razstavnih miz. Vse delo je v teku, tako da bodo verjetno že to jesen občinstvu dostopni prvi razstavnih prostori.

Novi odbor si je skušal pridobiti čim več sodelavcev. Svojo nesebično pomoč so mu obljubili Belokranjec univ. prof. dr. Niko

Cerkvica sv. Martina — lapidarij belokranjskega muzeja

Zupanič; strokovnjak za belokranjsko tkalstvo in umetno obrt Božo Račič in poleg drugih tudi upravnik novomeške študijske knjižnice Bogo Komelj, s katerim bo Muzejsko društvo izmenjalo primerke partizanskega tiska, saj je ena prvih nalog Belokranjskega muzeja, da čim nazorneje prikaže rast naše narodne vojske in ljudske oblasti na prvem slovenskem osvobojenem ozemlju. Novi muzej bo moral prikazati obrambno vlogo Bele Krajine, ki jo je ta imela za časa turških vpadov, moral bo prikazati belokranjsko etnografijo in folkloro, treba bo prikazati materialno, socialno in duhovno kulturo deželice med Gorjanci in Kolpo. Novi muzej bo moral najti specifično belokranjski izraz, moral se bo razlikovati od drugih lokalnih muzejev, ki imajo spet svoje posebne naloge, a bo vendar z vsemi muzeji povezan (v Sloveniji je zdaj 16 muzejskih ustanov, 9 pa jih je v pripravi — med te sta všteta tudi Belokranjski muzej v Metliki in Dolenjski muzej v Novem mestu) — v pestro celoto; da se bo Gorenjec začuden ustavljal ob belokranjskih kolih, pisanicah in jurjevanju, da bo človek s Posavja z zanimanjem gledal na škofjeloško čehovstvo, da se bo Prekmurec prijeto začudil in učil ob predmetih, razstavljenih v kovinarskem muzeju v Kropi. Tu bo arheološki muzej, tam etnografski, prirodopisni in tehnološki, vojni in zemljepisni, vsi pa ne bodo več ropotarnice stare krame, temveč učilnice novega socialističnega človeka.

I muzej v Novem mestu i muzej v Metliki bosta imela svoje življenjske naloge! Bosta dopolnilo učee se mladine, bosta dopolnilo znanja in razgledanosti željnih delovnih ljudi, ki bodo spoznali, da nam prav zares ni bilo nič podarjenega, ampak je prav vse, tudi današnja svoboda, del dolgega, žilavega razvoja našega naroda.

Zato zaslužita oba muzeja vso podporo oblasti in delovnih, nesebičnih ljudi! — ed —

PIŠEJO NAM

LEPO JE BILO!

Ze se je valila rubinasto rdeča krogla proti zapadu, ko so se poslednjikrat zbrali pred mogočnim poslopjem dolžke osnovne šole najboljši učenci. Prišli se na povabilo Krajevnega ljudskega odbora in učiteljstva.

Spretne roke kuharice so s pomočjo učiteljice pripravile okusno večerjo mladim povablencem in predstavnikom organizacij.

V prijazno okrašeni in slavnostno pripravljeni sobi je vladalo prijetno razpoloženje. Tovarišica upraviteljica je navzoče toplo pozdravila in naglasila skrb ljudske oblasti za našo »mlado gardo«, dala priznanje Krajevemu ljudskemu odboru, ki je skupno z učiteljstvom pripravil tako lep dan. Zelela je, da bi se prav prijetno in domače počutili, zbrani skupaj, po skupnih naporih in končnih uspehih.

Otroci so se ob petju pesmi in spremljevanju harmonike sprostiti in razživeli. Prezgodaj je minulo. Ob koncu se je učenka III. razreda zahvalila Krajevemu ljudskemu odboru in s tem ljudski oblasti za res prisrčen večer, ki jim je bil pripravljen. Na koncu je dejala: »Novih moči bomo nabrali v počitnicah, eni v kolonijah, drugi pa bomo pili sonce doma med polji in gozdovi ter pridno leto s podvojeno silo prišli za delo.«

Udarna pesem mladih grl se je razlegala po Dolžu in se izgubljala daleč pod Gorjance.

n-a

NE ČUTITE SE PRIZADETE

V 18. številki našega lista je bil natisnjen članek »Mož z dvema želodcema«. Precej predsednikov invalidskega združenja se je prišlo pritožiti v uredništvo in hotelo preklic. Pravijo, da so oni tudi predsedniki, da so tudi bolni na želodcu, da imajo v vasi tudi Janeza Pipca itd., le da niso nikoli dobili po dve živilski nakaznici.

Moram vam pojasniti, da je Bregešarja tam, kjer nosijo bregeše. Bregeše so pa hlače belokranjske narodne noše. Tudi Janez Pipca ni pristna oseba, ampak je lahko vsakdo, ki nosi pipec s seboj in ga rad uporablja za rezanje. Le kar potolaženi bodite. Zgodba se ni godila ne v Vavti vasi in ne v Jurka vasi ali kje drugje v novomeškem ali trebenškem okraju. Prav nič ne bomo napisali, kje se je to dogodilo, kajti tam že vedo, kjer se je in so prav zadovoljni in se smejejo v pest, da so ga tako temeljito prijeli, da niti s prstom ne more geniti, kakor sam pravi.

V SPOMIN NAJSTAREJSEMU METLISKEMU GODBENIKU LOJZETU NAVRATILU

Neizprosna smrt te je iztrgala iz naše srede in ko smo stali ob odprtem grobu, kjer je sedaj tvoj zadnji dom, smo z grenkim občutkom žalosti zaigrali zadnji pozdrav.

Zivel si skoraj 77 let in pred 56 leti prvič nastopil kot godbenik. Mnogo si jih z nami spremljal k zadnjemu počitku, a ko smo mi spremljali tebe na zadnji poti, se nam je zdelo, da gre s teboj vred v grob polovica zgodovine metliške godbe. S svojim izrednim

spominom si nam vztrajno tolmačil različne dogodke iz 90 letnega obstoja naše godbe. Stare spominske slike metliške godbe bodo ostale mrtve, ker ni več Lojzeta, ki bi jih s svojim prijetnim pripovedovanjem oživljal.

V svojem življenju si bil vedno vesel in skromen, ter zato vsem priljubljen. Za vsakogar si našel dobro besedo. Gasilska četa, mojstrsko društvo, moški pevski zbor, ki je zapel ob tvojem grobu, in množica ostalih spremljajočih, zgovorno pričča, koliko si bil spoštovan. Tvoja priljubljena stara pesem »Ko zimca se približaj«, s katero si nas mnogokrat razveselil, nam bo ostala za vedno v spominu.

Dragi stric, kakor smo te vsi mlajši godbeniki vedno nazivali, bil si eden najagilnejših članov in tudi visoka starost te ni ovirala pri delu pri godbi, saj si še pred par meseci, ko te je bolezen za vedno vrgla v posteljo, sodeloval z nami. Tudi med vojno ti je bila glavna skrb godbeni instrumenti, ki si jih čuval kakor punčico svojega očesa. Ko so vdrli v Metliko nemški in ustaški razbojniki, ter naložili na voz naše instrumente z namenom, da jih odpeljejo, si jih ti kljub starosti rešil in z nosil nazaj v »staro šolo«, kjer imamo vaje.

Tvoja ljubezen in tvoje delo v prid metliški godbi je veliko, zato prisrčna hvala. Počivaj v miru med domačimi ljudmi in svoji rodni grudi, ki si jo vedno ljubil. Med godbeniki pa ti bomo ohranili večno slavo in neizbrisni spomin!

Metliški godbeniki

KDO GA BO PREBUDIL

KUD »Miran Jarca« v Crnomlju spi nezdravno spanje. Obstaja samo na papirju. V pretekli sezoni ni dal niti ene pomembne kulturno prosvetne prireditve. Ako bi se dijaki črnomeljske gimnazije ne potrudili in z delovnim profesorskim zborom ne skrbeli za proslave pomembnih praznikov v letu, bi menili, da člani črnomeljskega KUD »Miran Jarca« zares nimajo prostora, kjer bi se zbirali in skrbeli za kulturno prosvetno rast belokranjske metropole. Temu pa ni tako! Črnomelj ima prekrasno dvorano v Domu ljudske prosvete, kjer bi jo bilo potrebno samo še prebeliti, zasteklititi in urediti tudi oder. V času NOB je bila ta dvorana priča pre mnogim kulturnim in političnim dogodkom. Kako, da danes gospodarita v njej dolgačas in praznina, se vprašujejo vsi, ki jim je pri srcu kulturni napredek Bele Krajine. Kakor doznavamo, je okrajni OILO izposloval večjo vsoto za popravilo dvorane. Zelimo, naj bi črnomeljski KUD-ovci takoj pristopili k delu za ureditev dvorane in pričeli tudi s študijem del, ki bodo še to jesen kulturno prosvetno oplajala srea Crnomeljcev in okoličanov, ki kulturne prireditve v Crnomlju radi posejajo. Bela Krajina, ki je v času NOB toliko žrtvovala za našo nacionalno, gospodarsko in kulturno svobodo, ni zaslužila, da bi še nadalje smela samo stihati opazovati »kulturno spanje« KUD »Miran Jarca«, čigar naloga je, postati avantgarda za ostale kulturno umetniške družine v Beli Krajini.

Zdravilišče Dol. Toplice brez dobre in zdrave pitne vode

Vprašanje dobre in zdrave pitne vode v zdravilišču Dol. Toplice se vleče že dolga desetletja. Topličani so skupno s kopališko upravo proti koncu prejšnjega stoletja zgradili vodovod iz studenčnega izvirka v 2,5 km oddaljeni vasi Podturn. Zgradba vodovoda je bila že spočetka ponesrečena, ker se graditelji niso ozirali in upoštevali nasvete domačinov glede kraških tal. Jez, ki naj bi zajemal vodo je bil zgrajen na neprimernem mestu in voda je v kraških tleh pod jezom uhajala in tako je ostalo zdravilišče ob suhi brez pitne vode, ker je navadna turbina ni mogla črpati in poganjati v rezervoar. Vse poprave in krpanje jeza je bilo brezuspešno.

Letoviščarji v Dol. Toplicah

Ob največji potrebi in suši je vodovod odpoval. V takem slučaju so si kopališki gostje in domačini pomagali s toplo termalno vodo, ki so jo ohlajali na ledu ali v hladnih kletih. Da bi se temu nedostatku in pogrešanju dobre vode odpravilo, so dobili, kakor hitro je bila v Dol. Toplice napeljana elektrika, električni motor za črpanje vode iz izvirka in pogon v rezervoar. Toda tudi s tem vprašanje pitne vode še ni bilo rešeno in so se pojavljale stalno neprimernosti, in to največ ob suhi in ob času glavne kopališke sezi.

Temeljito rešitev za dobro pitno vodo v stari Jugoslaviji kljub vsemu prizadevanju tako kopališke uprave, kakor tudi lokalnih faktorjev, ki so se mnogo trudili, ni bilo mogoče doseči. Sele ljudska oblast socializem gradeče države Jugoslavije je resneje poprijela to za dolensko zdravilišče tako pereče vprašanje. OILK je v svojem petletnem planu razvoja narodnega gospodarstva okraja Novo mesto v letih 1947—1951 v 10. točki »V komunalnem gospodarstvu« točka 4c določil sledeče: Vodovod v Dol. Toplicah rekonstruirati s sledečim: preurediti zajetje vode s črpalno, izmenjati tlačni in delovna oskrbni cevovod s cevmi večjega premera, zgraditi večji rezervoar v višji legi in izvesti čistilne (zaenkrat vsaj desinfekcijske) naprave. Z rekonstrukcijo vodovoda v Dol. Toplicah je pričeti v l. 1949.

Točka 16 petletnega plana OILO Novo mesto »Vzdrževanje in uporaba komunalnega gospodarstva« se glasi: Za izgradnjo vodovoda

tovariša Česna, ki je v nekaterih primerih reševal skoro neubranljive nasprotnikove udarce.

Tretji niz so domači igralci po nepotrebnem izgubili. Ekpa je nenadoma popustila in zaigrala negotovo, kar so izkoristili gostje in so z izredno požrtvovalno igro svojih set. Tudi četrti set je pripadal gostom, ki so se močno popravili in so s svojimi dobro tolčenimi žogami zmedli nasprotnika. V zadnjem odločilnem setu se stanje spočetka ni spremenilo. Gostje so odlično igrali in so dosegli stanje 8:1. Igralci Krke so v tem delu igre igrali raztrgano in so izgubljali žogo za žogo. V nadaljevanju jim je po hudi borbi uspelo izenačiti in končno priti v vodstvo s 14:10. Vendar pa so gostje z uporno igro zmanjšali rezultat na 14:13. To mučno stanje je pretrgal nasprotni igralec, ki je poslal žogo v avt in s tem zagotovil zmago Krki.

V današnji igri se je predvsem odlikoval Medic Samo s svojimi ostrimi udarci, dalje Cesen Andrej in Riko Urh. Pri gostih sta bila najboljša Franc Klep in Jože Zej. Sodil je z manjšimi napakami pred petdesetimi gledalci Podbevšek.

Copic.

da v Novem mestu v letih 1948—1951 investirati 7.600.000 din. S tem zneskom delno tudi prispevati k rekonstrukciji vodovoda v Dol. Toplicah, ostala potrebna denarna sredstva pa zagotovi VLRS in uprava zdravilišča.

V jeseni l. 1948 so pod vodstvom inž. tov. Guzelja pričeli meriti nov tok vodovoda, čistilne naprave, ki naj bi bile nad vasjo Podturn in rezervoar, ki bi ležal 50 m višje kot je lega zdraviliškega trga. Tako bi bil lahko vodovod napeljan po vseh tudi najvišjih sobah zdraviliškega poslopja. Pri sedanji višini rezervoarja ni mogoče, da bi se po vseh sobah uporabljala voda iz vodovoda, zato je zdravilišče napravilo svoj lastni rezervoar s termalno vodo, ki je napeljana po vseh sobah.

Preko zime l. 1948/49 so bili načrti za nov vodovod izdelani in jih je komunalni oddelek pri OILO prejel že meseca julija ali avgusta. Obvestil pa je KLO sredi meseca oktobra z naročilom, da naj se prične takoj s kopanjem jarkov. KLO je sredi meseca oktobra sklical množični sestanek Topličanov, da bi se pogovorili in določili kopače, ki naj bi s prostovoljnimi delom izvršili to potrebno in za Toplice tako nujno delo. Na prvi sestanku je zaradi tedanjih nujnih gospodarskih del prišlo le malo gospodarjev, zato je bil čez dva dni sklican drugi sestanek, na katerem se je določil vrstni red kopačev. Z delom se je takoj pričelo in že v par dneh je bilo izkopanih 54 m jarka. Nastopilo je deževno vreme, ki je nadaljevanje kopanja zavrla. Nato je nastopila zima, ki je delo onemogočila. Spomladi, ko so postale prilike ugodne, se je takoj pričelo z nadaljevanjem kopanja jarkov, tako da je bilo v kratkem narejeno že polovico od 280 m dolžine jarkov. Ističasno pa bi moralo gradbeno podjetje Krka pričeti z gradbenimi deli zajetja studenca. Ker gradbeno podjetje Krka ni imelo delovne sile, je prosilo, da naj bi doma preskrbeli delavce, kar je bila tudi v tedanjem času nemala težava. Končno se je vendar posrečilo dobiti dva delavca, a podjetje z enim ni bilo zadovoljno, češ da je premlad. Drugi starejši sam pa tudi ni hotel delati. Po vsestranskem prizadevanju in prigovarjanju se je le posrečilo dobiti tri delavce. Ko pa je prišel oskrbovalec vodovoda v Novo mesto, da bi delavce prijavil za delo, je sprejel vest, da je kredit, določen v petletnem planu za topliški vodovod, ertan. Tako je skorajšnje upanje po dobri in pitni vodi, ki bi bila stalna — splavalo po vodi. Vse dosedanje delo je bilo zaman. Gospodarji so jarke na svojem posestvu iz deloma zasuli, ker so jih jarki v gospodarstvu ovirali, deloma pa jih bo treba še zasuti, v kolikor se ne bodo sami zasuli. Zadeva prepotrebne vodovoda stoji na mrtvi točki.

Za napravo vodovoda so prispeli že 4 motorji, ne da bi bil o tem KLO obveščen od kje, kako in kaj, zato so ostali neplačani. Ker KLO ni imel niti denarja, niti zadevnega kredita in ni vedel kaj storiti, je bila medtem vložena tožba za plačilo motorjev. Napaka je bila sicer, da se KLO ni pravočasno zanimal in oskrbel potreben kredit, da bi ostali vsi 4 motorji v Dol. Toplicah, tako pa je 3 motorje odkupil mestni kom. odbor v Novem mestu, 1 motor pa čaka v Toplicah boljnih časov.

Sedanji vodovod, ki zelo neredno deluje je kaj provizorno delo. Ima malo električno črpalno in če se količjak pokvari, kar se večkrat dogaja, so Toplice brez vode. Kakor hitro pa bo pričelo zmrzovati, bodo sploh brez vode. Sedanja voda tudi ni čista. Pred kratkim se je ponesrečil tovorni avto naložen z lesom, se zvrnil v izvirek in ga onečstil z nafto.

Kopališki gostje in tudi domačini so si za gasitev žeje v sedanji vročini kupovali kislo vodo, ki je pa sedaj tudi ni — tako je v sedanjih vročih dneh vprašanje dobre pitne vode zelo aktualno.

Nujna potreba za zdravilišče je, da se merodajni faktorji zganejo in spravijo vprašanje prepotrebne vodovoda z mrtve točke. Petletni plan mora biti dosežen. — Ali naj bo Dolenski res vedno in v vsakem oziru na zadnjem mestu?

ALI VESTE?

Vsako dobi
10 kg sladkorja
50 kg pšenice
in
1500 din gotovine.
če proda Kmečki zadrugi v svojem kraju 100 kg malin.

Fizkultura - Šport - Šah

SD KRKA : KOROTAN (Kranj) 3:3

Pred približno 150 gledalci se je na novomeškem stadionu odigrala prijateljska nogometna tekma med domačo Krko in drugoplasiranimi društvom republiške lige SD Korotanom. Rezultat 3:3 je vsekakor uspeh, kate-rega so dosegli domačini.

Sam začetek igre je pripadal gostom, ki so si priborili vrstena premoča na igrišču in često ogrožali vrata domačinov. Čeprav so bili gostje v premoči, prednosti niso znali izkoristiti zaradi slabega in netočnega streljanja na gol. Domačini so se polagoma osvobodili pritiska, toda sicer lepo mišljene napadalne akcije so se zaradi nespornazuma napadalcev zaključevale neuspešno. V eni izmed napadalnih akcij je dobil žogo Smerdu, ki je spretno preigral oba branilca in poslal žogo v mrežo. Po tem dogodku so gostje izvedli hiter napad, ki se je uspešno končal. Rezultat 1:1.

Po odmoru se je tempo igre podvojilo in oba nasprotnika sta s hitrimi prenosi žog neprestano ustvarjala razburljive trenutke v prostoru obeh vratarjev. To stanje je pretrgal Draganja, ki je s svojim nizkim udarcem v gol povedel domače moštvo v vodstvo. V kritičnem trenutku pred vrati domačinov je branilec Šmajdek preostro streljal vratarju. Stanje 2:2. Najlepši gol dneva je dosegel Božko, ki je spretno preigral vrsto nasprotnih igralcev, nakar je lepo streljal v levi kot, 3:2 za domačine. V zadnjih minutah so gostje rezultata izenačili.

Tekmo je sodil dobro Romih.

Ob tej priliki bi povedal še nekaj: že večkrat se je opazilo na igrišču, da so se pri tekmah, tako pri prijateljskih kot prvenstvenih, igralci med seboj prepirali. To vsekakor ni lepo od športnikov naše domovine in želeli bi, da se ta navada odpravi.

V predtekmi sta nastopili pionirski mošči V SD Krka : NKK Odred (Ljubljana) 2:0. To je vsekakor velik uspeh, ki so ga dosegli domači pionirji, kajti igralci Odreda bodo nasledniki danes najboljšega moštva v Sloveniji. Gole sta dosegla Cavlovci in Hrovat. Najboljša v moštvu sta bila Pavlič in Marjerle.

Copic

SD KRKA : SD ENOTNOST 0:3

Danes je bila odigrana prvenstvena tekma v odbojki med SD Enotnost (Ljubljana) in SD Krko. Zmagali so po boljši igri gostje z rezultatom 3:0 (15:13, 15:11, 15:6).

Copic

SD KRKA : SD ZELEZNICAR (Maribor) 3:2

Na odbojkaškem igrišču na Loki je bila odigrana prvenstvena odbojkaška tekma med Zelezničarjem iz Maribora in domačo Krko. Po ogorčenji in zanimivi igri je uspelo ekipi Krke premagati nasprotnika s tesnim rezultatom 3:2 (15:8, 15:8, 11:15, 7:15, 15:13).

Prvi set so zaslužno osvojili domačini, dočim so igralci Zelezničarja igrali nervozno in niso izkoristili mnogo lepih prilik. Tudi v drugem setu je zmagalo domače moštvo. V tem setu je prišla do izraza požrtvovalnost